

Pozitivnosti i negativnosti društvenih mreža

Hatib: Suūd eš-Šurejm

6. džumadel-ula 1438. po Hidžri / 3. februar 2017.

Hvala Allahu Uzvišenom, Koji stvara i najljepši oblik daje, Koji određuje i uputu daje. Hvalim Ga onako kako to Njemu dolikuje, zahvaljujem Mu se i tražim oprosta od Njega. Njemu pripada svaka hvala i zahvala, Njemu se sve vraća, On stvara šta hoće i odabire koga hoće.

Svjedočim da nema boga osim Allaha, Jedinog, Koji druga nema, i svjedočim da je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, Allahov rob, poslanik, prisni prijatelj i Njegovo najbolje stvorenje. Dostavio je poslanicu, ispunio emanet, savjetovao ummet i ostavio nas je na jasnom putu, na kojem su noć i dan isti, i s tog puta mogu zalutati samo oni koji sebi propast žele.

Neka je Allahov salavat i selam na njega, na njegovu časnu porodicu, njegove supruge, majke pravovjernih, njegove ashabe i sve one koji ih slijede u dobru do Sudnjeg dana.

O ljudi! Oporučujem sebi i vama ono najbolje što je Allah oporučio prvim i potonjim generacijama, "da se samo Allaha bojite", i zato – bojte se Allaha, i budite Mu pokorni, a nemojte Mu biti nepokorni, i držite se zajedno, a nemojte se dijeliti, i budite milostivi jedni prema drugima, a nemojte se mrziti, i budite istinska braća.

Cijenjeni vjernici! Allah, džellešanuhu, Svojim znanjem i mudrošću, daje ljudima ono što oni ne mogu ni zamisliti i daje im sposobnosti i instrumente zbog kojih su Mu dužni zahvaljivati i biti svjesni Njegovih blagodati. Uzvišeni Allah kaže: "On je za vas sve na Zemlji stvorio." (El-Bekara, 29). Svjestan ove činjenice, Allahov poslanik Sulejman, alejhis-salam, kada mu je data sposobnost razumijevanja govora ptica,

rekao je: “Ovo je blagodat Gospodara moga, Koji me iskušava da li ću zahvalan ili nezahvalan biti.” (En-Neml, 40)

Allahove blagodati prema ljudima smjenjuju se jedna za drugom i samo što prođe jedna blagodat, dođe druga, i tako unedogled. Blagodati su neprebrojive: blagodati u imetku, blagodati u egzistenciji, blagodati u sredstvima i oruđima koja su ljudima potrebna kako bi se nosili sa izazovima savremenog života, koji je približio ono što je bilo daleko i skratio vrijeme u komunikaciji i obavljanju poslova... Onaj koji je na istoku čuje selam onoga na zapadu, a između njegovog izgovora i prijema je samo nekoliko sekundi. Kada zajauče neko na sjeveru, njegov jauk čuju oni koji su na jugu, i sve to za samo nekoliko trenutaka.

Zaista je sadašnjost koju živimo čudna i kada bismo imali priliku da je ispričamo svojim precima, oni bi to nazvali maštarenjem, seoskim pričama i predodžbama koje postoje samo u našim glavama, a koje oči nikada nisu i neće vidjeti. Kako bi nam povjerovali kada bismo im rekli da sjedimo u svojoj kući, na kauču, ili u krevetu, i čitamo vijesti iz svih krajeva svijeta, i komuniciramo sa stotinama, hiljadama i milionima poznatih i nepoznatih ljudi? Dovoljan je samo pokret kažiprsta ili palca i vijesti su tu, i prije nego što ustanemo sa svog mjesta. Riječ koju izgovorimo i slovo koje napišemo, za svojim stolom, u vrlo kratkom vremenskom roku obiću svijet. Da bi nešto saznao i naučio, više ne trebaš ići iz kuće, posjećivati naučne kružoke, čitaonice, predavanja na kojima se prenose hadisi i tradicija – sve to sada možeš čitati, učiti i pratiti iz svoje kuće. Kako bi nam povjerovali kada je njima za ono što mi saznamo u jednom trenu bila potrebna čitava vječnost! To je blagodat savremenih sredstava komunikacije koja brzinom, preciznošću i temeljitošću ostavlja zapanjenim svakoga ko razmišlja. Njihovo čuđenje i nevjerica naspram ove tehnološke revolucije – čuda bili bi potpuno opravdani.

Allah, džellešanuhu, opskrbio je ljude ovom velikom blagodatima kako bi ih iskušao hoće li zahvalni ili nezahvalni biti, hoće li je koristiti u Allahovom zadovoljstvu i na dozvoljen način, ili će njome prelaziti Božije granice, ili se kretati u njihovoj blizini, s

mogućnošću njihovog prekoračivanja. Uzvišeni Allah kaže: “A malo je zahvalnih među robovima Mojim.” (Saba, 12)

Napredak koji se desio na polju globalne komunikacije predstavlja ogroman zaokret u ovoj sferi ljudskog života, a njegova brzina, masovnost i prodornost utjecali su na stvaranje pogrešne predstave o dobru i zlu i doveli do toga da se teško razlikuju.

U suštini, savremena sredstva komunikacije su kao svako drugo sredstvo u kojem ima dobra i zla, grijeha i koristi, osim što su, po svojoj suštini, takva da proizvode veliki broj, za islamsko poimanje, stranih praksi i navika, kojima su nepoznanica i etika, i moral, i običaji, i odgovornost.

O čovjeku i njegovom razmišljanju danas više “govore” njegovi prsti nego jezik, zato što oni koji koriste ova sredstva – za iznošenje vlastitih mišljenja i stavova – uglavnom ih koriste u diskreciji, a ne pred ljudima, a kada je čovjek sam, puno manje vodi računa o težini izgovorenih ili napisanih riječi nego kada je u društvu. Mislim na onu težinu riječi na koju je ciljao Abdulmelik ibn Mervan kada je nekim svojim bliskim prijateljima, koji su ga pitali za razlog što je rano osijedio, rekao: “Osijedjeli su me minberi”, tj. govori sa minbera.

Čudnog li čuda: Ibn Mervana, predvodnika i halifu muslimana, vrsnog govornika i poznavaoaca arapskog jezika, velikog fakiha i vrhovnog vladara, koji iznad sebe nije imao nikoga, osijedio je minber! Ibn Mervana, za koga je poznati arapski filolog El-Asmei rekao da nikada nije pogrešno izgovorio nijednu riječ, u šali i zbilji, i za koga je A'meš, prenoseći od Ebu Zinada, rekao da spada među četiri najistaknutija medinska pravnika.

Sva ova svojstva, koja je dostojno nosio, nisu ga lišila osjećaja odgovornosti za svaku izgovorenu riječ. Znao je da se ljudi razlikuju u razumijevanju i poimanju stvari, i zato je precizno birao riječi i izbjegavao sve ono što je njegove slušaoce moglo navesti na pogrešan zaključak. Ako se to moglo desiti njemu, u vremenu kada je hutbu slušao ograničen broj ljudi, i kada javna riječ nije imala ni približan odjek kao što ga ima danas, zahvaljujući, prije svega, savremenim sredstvima komunikacije, šta tek reći za

one čije poruke, stavove i mišljenja čitaju ili slušaju milioni ljudi različitih nivoa shvatanja, razumijevanja i namjera. Istinu je rekao Ibn Mesud, radijallahu anhu, kada je rekao: “Kada god budeš govorio ljudima ono što njihov razum ne može pojmiti, nekima od njih unijet ćeš smutnju.”

Široka dostupnost sredstava komunikacije i jednostavnost njihovog korištenja doveli su do stagnacije ljudske svijesti u oblasti javne riječi i gubitka osjećaja njene važnosti, ozbiljnosti i odgovornosti. Za većinu današnjih ljudi, kada je javna riječ u pitanju, ne postoje ni granice ni ograničenja. Nagli napredak na ovom polju eliminirao je mnoge barijere i “mjere predostrožnosti” iz javne komunikacije, pa je ono što, vjerovatno, niko od nas ne bi imao hrabrosti kazati u prisustvu drugih ljudi, u javnost dospjelo drugim putem – preko naših tastatura i tipki pametnih telefona koje su često brže od samih ideja i razmišljanja.

Stvar je otišla toliko daleko da ljudi čak i kada su zajedno, i sjede rame uz rame jedni s drugima, približenih tijela, a udaljenih srca i pogleda, ne razgovaraju jedni s drugima, nego sa svojim virtualnim prijateljima i sagovornicima.

Ako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pokudio “rekla-kazala”, u šta bismo, na temelju ovog hadisa, svrstali ono što svakodnevno gledamo u sredstvima javne komunikacije? Prije nego što su se pojavila ova sredstva, možda smo i obraćali pažnju na riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: “Čovjek izgovori riječ bez razmišljanja i zbog nje se posklizne u Vatru koliko je razdaljina između istoka i zapada.” (Muttefekun alejhi)

Da, cijenjeni vjernici, slušali smo ovaj hadis i razumijevali ga u granicama tadašnjih predodžbi o mogućim posljedicama nepostupanja po njemu, ali otkad su na scenu stupila moderna sredstva komunikacije, njegovo značenje u potpunosti nam se rasvijetlilo.

Neki ljudi zaista misle da su savremena sredstva komunikacije utabani put ka svakom prosperitetu, kulturi i civilizaciji, na kojem nema krivina niti uzbrdica, dok nam stvarnost govori nešto sasvim drugo. Današnji čovjek u stalnoj je borbi s

dinamičnom stvarnošću, čije se novosti i dešavanja – u obliku ciljano odabranih i medijski obrađenih informacija – smjenjuju iz minute u minutu, što bi kod njega trebalo stvoriti dodatnu opreznost i budnost u njihovom praćenju i selekciji, kako ne bi upao u grijeh ili širk od kojeg je nekada bježao, i postao lahak plijen bjelosvjetskih lopova koji se poigravaju sa današnjim društvima kao sa igračkama, koristeći protiv njih sve vrste spletke, samo da bi im naudili, raspametili ih ili, u najgorem slučaju, posijali u tim društvima sjeme nasilnih i destruktivnih ideologija s ciljem promjene njihovog identiteta i zatiranja svih tragova kulture i zdrave ljudske misli.

No, ne trebamo se čuditi tome, jer lakomislen odnos prema objavama na društvenim mrežama, koji se ogleda u davanju direktne podrške takvim objavama, njihovom dijeljenju i publikaciji, lajkanju, uzrokuje konfuziju u razmišljanju, zbunjuje ljude i potpiruje sukobe i mržnju, bez ikakve kontrole i provjera prenesenih informacija. U takvim okolnostima, sposobnost plasiranja glasina i informacija nadjačava sposobnost njihove provjere, a sposobnost njihovog prihvatanja nadjačava sposobnost njihovog odbacivanja i opovrgavanja.

To će se dešavati sve dok na društvenim mrežama svako bude pisao ono što mu naumpadne, bez ikakvih ograničenja i pravila.

Društvene mreže pružaju mogućnost samopromocije i brzog stjecanja popularnosti, jer većina njihovih posjetilaca i pratilaca radije bira da bude učenik, a ne učitelj, slijepi sljedbenik, a ne mudžtehid, prenosilac tuđih mišljenja, a ne autor vlastitih, a posebno u ovom vremenu u kojem su emocije nadvladale razum i u kojem je razum postao lahak plijen za onoga ko njime želi upravljati i vladati, tako da je veliko pitanje da li se ovakvo postupanje može uopće i nazvati racionalnim. Takav čovjek govori tuđe, a ne svoje riječi, i sve što čuje prenosi “svezanih očiju”; u njegovom vrijednosnom sistemu ne postoji provjera i istraživanje i propitivanje; njime upravljaju emocije koje kreira sverušeca bujica savremenih komunikacijskih sredstava, gurajući ga, tako, iz kontradiktornosti u kontradiktornost, iz suprotnosti u suprotnost, i navodeći ga na spajanje nespojivog i rastavljanje istovjetnog.

Šta drugo očekivati od osobe koja postupa suprotno Poslanikovoju oporuci: “Ko bude živio poslije mene, vidjet će mnoga razilaženja, i zato se držite mog i sunneta mojih pravovjernih halifa, držite ih se čvrsto svojim očnjacima...” (Ebu Davud i Tirmizi)

Najveća greška koju može učiniti jedno društvo prema sebi jeste da od običnog sredstva, što savremena komunikacijska pomagala zaista i jesu, napravi platformu i osnovu na kojoj kasnije gradi i temelji sve ostalo, i neka se onda ne čudi zašto njegove generacije odrastaju s konfuznim i poremećenim shvatanjima, na nestabilnim naučnim temeljima, sa siromašnom intelektualnom poputninom koju je moguće neutralizirati i najobičnijim ideološkim “ispiranjem”.

To su zapravo generacije čija se filozofija temelji na čistom oportunističkom: bit ću ono što budu i ostali ljudi, ako se oni pokvare, i ja ću se pokvariti, i ako budu nepravедni i ja ću biti nepravедan. “O vi koji vjerujete, brinite se o sebi; ako ste na Pravom putu, neće vam nauditi onaj koji je zalutao! Allahu ćete se svi vratiti i On će vas obavijestiti o onome što ste radili.” (El-Maida, 105)

Poštovani vjernici! Savremena sredstva komunikacije dar su od Allaha, džellešanuhu, s kojim nas iskušava da li ćemo Mu biti pokorni i koristiti ih u onome što će donijeti dobro nama i našem ummetu, ili ćemo Mu biti nepokorni i koristiti ih za ono što uništava moral, stvara razdor i narušava identitet.

Ljudi se, kada je upotreba ovih sredstava u pitanju, dijele na one koji “porane ili kasne, i prodaju svoju dušu, pa je oslobode ili je upropaste (hadis)”.

Također, savremena sredstva komunikacije su stvarnost od koje se ne može pobjeći i koja se ne može negirati. Sadrže i dobro i zlo. Pametni i učeni dužni su da se na ovom polju suprotstave nosiocima zla i nemarnim ljudima, i to je nešto što nema alternativu. Vatru nemarnosti i lakomislenosti može ugasiti samo hladnoća upornosti, strpljivosti i svijesti o odgovornosti.

Ono čega također moramo biti svjesni jeste da je ogovaranje putem ovih sredstava doista ogovaranje, prenošenje tuđih riječi s ciljem sijanja razdora doista je prenošenje

tudih riječi, potvora je potvora, kleveta je kleveta, psovka je psovka, poticanje neprijateljstva je poticanje neprijateljstva. Onaj ko misli da ova sredstva mijenjaju suštinu, značenja, intencije i prava, on živi u pogrešnim predodžbama koje su proizašle iz njegovog skućenog poimanja svijeta i nebrige za prava i obaveze.

To važi i za svaki drugi moralni propust i šerijatski prijestup. Posjedovanje profila na nekoj od društvenih mreža i upravljanje tim profilom ne oslobađa njegovog vlasnika odgovornosti i nije nikakva garancija da neće upasti u grijeh, štaviše, što je broj pratilaca i simpatizera veći, veći su grijeh i odgovornost, ukoliko se ne bude pridržavao islamskih normi komunikacije.

Moralna načela su univerzalna i nepromjenjiva. Napisano je kao i kazano. Pravila lijepog vladanja nemaju rok trajanja.

I pored mnogobrojnih koristi i dobra, koje islamski ummet ostvaruje putem sredstava komunikacije na različitim životnim poljima, ipak treba kazati da ona sadrže i mnoštvo zla i ostavljaju trajne negativne posljedice na osobe plitke pameti, koje nemaju izgrađen vlastiti vrijednosni i odbrambeni sistem.

To zlo možemo podvesti pod tri stvari:

1. publiciranje sadržaja koji stvaraju podjele, mržnju i neprijateljstvo među pripadnicima islamskog ummeta i unutar jednog muslimanskog društva;
2. prenošenje pesimističnih vijesti i glasina koje izazivaju konfuziju, zbunjenost, i na temelju kojih ljudi donose pogrešne zaključke;
3. napadi na čast, javno sramoćenje i savjetovanje ljudi prema vlastitim prohtjevima, a ne naučavanjima vjere.

Ništa kao tri spomenute stvari ne skrnavi vjerovanje u Allaha i Sudnji dan, i upravo nas zbog toga Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, savjetuje: “Ko vjeruje u Allaha i Sudnji dan, neka govori dobro ili neka šuti.” (Buhari i Muslim)

“KOLIKO GOD ZNAČAJNA ULOGA HATIBA BILA ZA USPJEH NJEGOVE HUTBE,
NIŠTA MANJE NE ZAOSTAJE NI ODABIR TEME, ODNOSNO MATERIJE
KOJU TOKOM HUTBE ELABORIRA.” (PREPOROD)

HUTBE

Bojte se Allaha i znajte da su ova sredstva torbe koje nosite sa sobom na put, pa gledajte čime ćete ih napuniti! Dobro vodite računa o tome gdje idete i s kojeg ćete se izvora napiti. To su vaša djela koja činite na ovom prolaznom svijetu i koja ćete naći u vječnoj kući: ako budete radili dobro, čeka vas dobro, a ako budete radili zlo, čeka vas zlo. “Uspio je onaj ko je dušu svoju očistio, a propao je onaj ko je dušu svoju zaprljao.” Allah se smilovao čovjeku koji je svjestan svoje slabosti i nedostataka, i da nad njim bdiju plemeniti meleki koji sve precizno bilježe!

Koliko će samo ljudi “bankrotirati” na Sudnjem danu zbog pogrešnog korištenja ovih sredstava, koja zaista jesu jedna od najvećih vrata propasti i bankrota, a najveći dokaz protiv muflisa – gubitnika, bit će njegovi čitaoci i pratioci, na temelju hadisa: “Vi ste Allahovi svjedoci na Zemlji.”

